

створення та забезпечення функціонування системи активної протидії агресії у кіберпросторі.

Починаючи від 23.02.2022, Урядовою командою реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA проведено десятки досліджень цільових атак, спрямованих на виведення з ладу інформаційно-комунікаційних систем і порушення конфіденційності інформації, яка в них обробляється.

У переважній більшості інцидентів початковою точкою компрометації є публічна інформаційна система з неоновленим і/або налаштованим за замовчанням програмним забезпеченням. Тому виконання вимог як вітчизняного законодавства так і посилення кібербезпеки на основі європейський стандартів надасть змогу більш ефективно захищати вітчизняний інформаційний простір від кібератак країни-агресора.

Вдосконалення належної правової системи на основі європейських нормативних актів у сфері кібербезпеки є необхідним елементом розбудови дієвої кібероборони України.

Список використаних джерел

1. За місяць війни кількість кібератак зростає втричі – Держспецзв'язку. URL : <https://tech.liga.net/ua/ukraine/novosti/zamesyats-voyny-chislo-kiberatak-vyroslo-v-tri-raza-gospetssvyazi>.

2. The NIS2 Directive: A high common level of cybersecurity in the EU. URL : [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2021\)689333](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2021)689333).

3. Cyber Resilience Act – Impact assessment. URL : <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cyber-resilience-act-impact-assessment>.

Дульський Олександр Леонідович,
докторант Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні, у зв'язку з воєнним станом на території нашої держави, особлива увага прикута до сектору безпеки держави. Зрозуміло, що населення наразі більшою мірою спостерігає за роботою Збройних Сил України та тих правоохоронних органів, які безпосередньо протидіють ворогу «на полі бою». Водночас, не можемо не зауважити на тому, що на теперішній час окремими підрозділами правоохоронної системи відбувається і збір фактичних даних, що можуть бути доказами вчинення кримінальних правопорушень окупантами. Це теж є важливою діяльністю підрозділів правоохоронних органів (органів досудового розслідування), які уповноважені це робити, адже від якісного збирання такої слідової інформації і залежатиме справедливе покарання зловмисників як у

національних судах, так і у Міжнародному кримінальному суді. Своєю чергою, якісне збирання доказів залежить не тільки від професіоналізму уповноваженої на це особи, а також і від належного криміналістичного забезпечення цього процесу.

Криміналістичне забезпечення – це система методів, засобів, прийомів з різних напрямів криміналістики (техніки, тактики та методики), що базуються на загальнотеоретичних засадах криміналістики та спрямовані на виконання завдань розслідування та попередження кримінальних правопорушень [1, с. 227]. Воно реалізується відповідно до техніко-криміналістичної, тактико-криміналістичної й методико-криміналістичної складової, виражається в розробленні та залученні відповідних криміналістичних рекомендацій у діяльність із розслідування кримінальних правопорушень [2, с. 414].

Аналіз наукових праць показує, що термін «криміналістичне забезпечення» вживають в основному у взаємозв'язку із такими поняттями: «розслідування кримінальних правопорушень», «доказування ...». Причому останнє на певний час, ніби, втратило свою актуальність, проте наразі знову є поширеним у вжитку [3; 4].

А.А. Павлишина, досліджуючи криміналістичне забезпечення доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері наркобізнесу, засвідчує, що це раціональна й доцільна практична діяльність уповноважених процесуальних осіб, спрямована на оптимізацію процесу доказування, що має на меті встановлення обставин, які входять до предмету доказування, котра полягає у використанні криміналістичних знань з питань застосування засобів криміналістичної техніки, прийомів криміналістичної тактики й рекомендацій з методики розслідування окремого виду злочинів, що входить до структури наркобізнесу [3, с. 110].

З.М. Топорецька зазначає, що криміналістичним забезпеченням процесу доказування є використання суб'єктами, які проводять досудове розслідування, системи криміналістичних знань, рекомендацій і засобів криміналістики з метою встановлення істини та швидкого розслідування і розкриття злочину [5, с. 203]. Також авторка зауважила, що криміналістичне забезпечення доказування у кримінальному провадженні фактично є забезпеченням (постачанням, задоволенням потреб) процесу встановлення предмету доказування (збирання, перевірки та оцінки доказів) під час досудового розслідування і судового провадження, проведення процесуальних дій у зв'язку з вчиненням кримінального правопорушення технічними засобами, тактичними прийомами та методами [4, с. 225].

Завдяки аналізу вищевикладеного можна вказати на тому, що криміналістичне забезпечення доказування органами досудового розслідування полягає в тому, що такі уповноважені суб'єкти збирають, перевіряють та оцінюють фактичні дані, що можуть бути доказами під час розслідування конкретного кримінального правопорушення за допомогою тактики, спеціальної техніки та

розробленої раніше методики розслідування такого кримінального правопорушення. Таким чином, органи досудового розслідування під час розслідування кримінальних правопорушень отримують свій результат, тобто встановлюють всі обставини вчинення кримінальних правопорушень завдяки: 1) використанню засобів криміналістичної тактики, 2) користуванню спеціальними технічними засобами, 3) зверненню до розробленої раніше методики розслідування певного виду кримінального правопорушення.

Водночас, в контексті нашого дослідження, принциповим є з'ясування саме криміналістичного забезпечення збирання доказів органами досудового розслідування.

Як уже було зазначено та відповідно до ч. 2 ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року, збирання доказів є одним із елементів процесу доказування [6], що полягає в пошуку та виявленні джерел і носіїв доказової інформації, отриманні (вилученні стосовно речових доказів), а також закріпленні (фіксації) у передбаченій законом процесуальній формі фактичних даних [7, с. 76].

Таким чином, криміналістичне забезпечення збирання доказів органами досудового розслідування є їх діяльність з пошуку та виявлення джерел і носіїв доказової інформації, отримання (вилучення стосовно речових доказів), а також закріплення (фіксації) у передбаченій законом процесуальній формі фактичних даних, що проводиться з урахуванням техніко-криміналістичної, тактико-криміналістичної й методико-криміналістичної складової, а також виражається в розробленні та залученні в роботу відповідних криміналістичних рекомендацій з метою виконання завдань кримінального провадження.

Варто пам'ятати, що ефективне комбінування органами досудового розслідування засобів криміналістичної тактики, спеціальних технічних засобів та звернення до розробленої раніше методики розслідування певного виду кримінального правопорушення – допоможе встановити вичерпну кількість фактичних даних, що можуть бути визнані доказами в судових інстанціях як на національному, так і міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Єфімов М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 224–228.

2. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.

3. Павлишина А. А. Криміналістичне забезпечення доказування у кримінальних провадженнях про злочини у сфері наркобізнесу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 245 с.

4. Топорецька З. М. Щодо визначення поняття та змісту криміналістичного забезпечення доказування у кримінальному провадженні. *Оперативно-розшукове запобігання корупційним та*

пов'язаним з корупцією правопорушенням : матеріали круглого столу (Київ, 24 черв. 2015 р.). Київ, 2015. С. 224–225.

5. Топорецька З. М. Криміналістичне забезпечення доказування події кримінального правопорушення в кримінальних провадженнях про зайняття гральним бізнесом. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 2. С. 201–207.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

7. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г. / за заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. Київ: Алерта, 2015. 293 с.

Комаринська Юлія Борисівна,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

СИСТЕМАТИЧНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

Грунтуючись на класичній структурі криміналістичної характеристики та враховуючи ту обставину, що криміналістична характеристика повинна включати всю значиму для розслідування інформацію, важливим, на нашу думку, є доповнення такої системи елементами, що притаманні саме кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством: «зв'язок кримінального правопорушення з адміністративними правопорушеннями» та систематичність вчинення насильницьких дій.

Аналізуючи погляди науковців, можна прийти до висновку, що в них чітко прослідковується обов'язкова умова зв'язку криміналістичної характеристики з предметом доказування. Під час розслідування випадків домашнього насильства, обов'язковим є доведення систематичності таких дій, саме виявлення доказів систематичності дозволяють слідчому зробити висновок про те, що насильницькі дії пов'язані із домашнім насильством.

Відповідно до рішення Верховного Суду, для встановлення зв'язку кримінального правопорушення з домашнім насильством є доведення систематичності вчинення насильницьких дій.

Зважаючи на проблематику розуміння «систематичності» як ознаки домашнього насильства в розумінні статті 126-1 Кодексу – Верховний Суд в одній із своїх постанов сформував правовий висновок, який дозволив надати тлумачення поняттю «*систематичність*» в контексті цієї статті.